

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY KOREFERENCE – doklady

OPAKOVANÉ SUBSTANTIVUM

Užití opakovaného koreferenčního substantiva se zájmenem *ten, tento, takový*

Ke hře potřebujeme dva kompasy a dvě velké papírové *čepice* z novin nebo z pevného balicího papíru. Když si hráč nasadí *tuto čepici* na hlavu, nevidí dále než tři čtyři kroky před sebe.

Tam ho ze všeho nejvíc udivil rozložitý dlanitý *strom* na dvoře domu, kde se ubytovali. Byl to jakýsi neforemný tropický velkán a svými listy, které se podobaly sloním uším, chránil dvůr před žhnoucím jižním nebem. Nika si nemohl zvyknout na pomyslení, že *ten strom* je rostlina, a ne zvíře.

Barevné detaily na *botách* působí rušivě a neprofesionálně. Schovejte si *tyto boty* na diskotéku.

...a pak se pan prezident sehnul a vzal za rukáv *frakový kabát* a táhl *ten kabát* za sebou...

V sobotu jsme si udělali dlouhý výlet – protože jsme šli špatnou cestou – do Prysku, kde kdysi Pavla spadla z vysoké skály. Chtěla tu skálu děčkám ukázat.

Užití opakovaného koreferenčního substantiva bez zájmena

Dne 30. června jsme si připomněli 140. výročí narození *Jana Stavěla*. *Jan Stavěl* znamenal mnoho zejména pro obec a hasičstvo v Kostelci na Hané.

V čem spočívá *služba Stock-list*? *Služba Stock-list* znamená přímý prodej vybraných cenných papírů majitelem Komerční bance za předem stanovenou cenu.

Na nedostatečnou zkušenost klubu může právě poukázat i tvrzení, že po deseti hodinách bude žák *pokročilým jezdcem*. *Pokročilý jezdec* v odborné terminologii znamená, že zvládne skoky přes stodvaceticentimetrové překážky.

Jméno vzniklo počestvím německého *Heinrich*, tedy Jindřich. *Heinrich* znamená vládce domu (SYN2000)

Láska je pro ně zbytečnou ztrátou času. Jak bezútešný musí být jejich život, když nevychutnali ani ten sladký pocit opětované *lásky* ani všechna její potěšení. *Láska* neznamená vždy romantické milování a nemusí vždycky vést ke sňatku.

Vbelhal jsem se do *autobusu*, zhroutil se na sedadlo a díval se oknem, jak *autobus* se rozjíždí a pan Macháček, básník a kuchař, jak sedí na lavičce a volá...(SYN2000)

Když *vlak* vjížděl do třetího kola, zdálo se, že ještě přidal. Do dlouhého úseku krajiny vjel určitě rychlostí přes sto mil za hodinu. Očima už ho vůbec nešlo sledovat. Když *vlak* vjel do první zatáčky, Nordlund to spíš vycítil než uviděl. (SYN2000)

SUBSTANTIVA SYNONYMNÍ S VÝRAZEM, NA KTERÝ ODKAZUJÍ

- bez zájmena

A pak jsem je poznal. Byli to horolezci. Spatřil jsem Zdeňka v tralaláčku s puškou. Déšť se začal lít proudy a lidi na *automobilu* se zakymáceli. Jak *auto* přešlo kolem nás, obrátil jsem se za ním a viděl jsem záda několika chlapů, stojících nahoře. (SYN2000)

– se zájmenem

Když jsem uviděla *ten sešup*, myslela jsem, že to je můj konec. *Ta skála* nebo co to bylo klesala tak v úhlu 70 stupňů.

„Horolezce lákají prvovýstupy, a proto se pokoušejí o zdolání skal v zakázaných oblastech, kde hnízdí vzácní ptáci,“ uvedl Ponos. Jako příklad uvedl *skalní oblast* nedaleko Janovic. Ochránáře popudilo, že právě *tyto skály* byly v horolezeckém časopise označeny za novou atraktivní oblast.

SUBSTANTIVA VÝZNAMOVĚ NADŘÁZENÉ VÝRAZU, NA KTERÝ ODKAZUJE

– bez zájmena

Na kopci část nákladu odsypal a chtěl s *Liazkou* popojet. *Auto* se však prudce rozjelo a nedalo se už zabrzdit. (SYN2000)

- se zájmenem

Celému místu vévodí vzrostlý okrasný *dub*, jehož stáří se odhaduje na sto let. I *tento strom* se podílí na vyklenutí zdí, které v dolní části přesahuje 30 cm.

Byla by mě chtěla zničit, a já jsem s ní cítil *soustrast*, kterýžto cit se pro některé povahy rovná nejkrutější urážce. *Tento cit* probleskl v posledních slovech, která jsem jí dal na uvážení.

K harmonii však dochází jen tehdy, když má jezdec *cit pro rytmus* a sled jednotlivých chodů nohou. *Tento cit* mu umožňuje sdílet správné pohyby v příhodném okanziku a udržovat stále stejný rytmus ve všech třech chodech.

Jako velmi užitečná se ukázala být *služba Tracerlock*, která neustále monitoruje vyhledávací služby a poté, co se zaregistrujete a zadáte si klíčová slova (...) Je to zvláštní, ale i *tato služba* je zadarmo.

Když jsem nastupoval v roce 1992 do úřadu, palcové titulky v novinách upozorňovaly na *kolaps justice*. *Tento termín* dnes už vymizel a spravedlivost, která klečela na kolenou, už dneska stojí vzpřímeně a hrdě.

Tzv. ZEVŠEOBECŇUJÍCÍ SUBSTANTIVA ODKAZUJÍCÍ NA OBSAH TEXTU

Téměř 90 tisíc mladých Rusů pravidelně bere drogy a konzumuje ve velkém množství tvrdý alkohol. *Tato informace* zazněla na prvním zasedání Sdružení za záchranu ruských dětí. (publicistický text)

Je marné proti tomu bojovat . Nikdy zapomenout... nikdy zapomenout.. *Ta slova* se jí ustavičně honila hlavou. (umělecký text)

Kruliš se uškíbl: „Pravděpodobně nějaký luxusní abštajg.“ *Ta slova* ve mně vyvolala jisté asociace. (umělecký text)

O psychickém tlaku na fotbalisty ví Řehák jako bývalý ligový hráč bohemians své. „Když se nevyhrává, není klid.“ *Jeho slova* potvrdil také Petržela. (publicistický text)
„A co jsi jim řekla?“ „Že už bylo na čase, abych udělala nějakou změnu. A všem se *tato odpověď* líbila...“ (umělecký text)

„Poslouchejte,“ začal komandant, zděšen tím, čeho byl právě svědkem. „Vy si tu ženskou vzít nechcete?“ „Ano,“ řekl Verkramp. Komandant ho právě hodlal ujišťovat, že se do svatby nemusí nutit, a tak ho *tato odpověď* překvapila. (umělecký text)

Zatímco Jindřich přemýšlel, jaké zvíře si přát, zeptala se ho Markéta: Tobě není vedro? – *Ta otázka* ho zaskočila. (umělecký text)

OPAKOVANÉ ADJEKTIVUM

Rychle obálku a pero! A papír. Může si vybrat: **modrý** nebo bílý. Zvolí **modrý**. Oblaka nad modrou hladinou Orlické přehrady. (SYN)

Ale všude po okrajích louky pod smrky byl hřibů – pravých dubových hřibů – jak naseto! Lidi zlatí, to byl zážitek! Malé, **velké** a ještě větší! A všechny zdravé a čerstvé! Zakrátko jsme přestali sbírat **ty velké**, nebylo by je kam dávat. (SYN)

„A stalo se to jen jednou, či víckrát?“ – „Nevím. Jednou nebo desetkrát, to máš **stejný**.“ „Jak to, **stejný!**“ Jednou to může být náhoda.“ (SYN)

Když jsou například **čtyři malá a čtyři velká, tak ta malá nevyrostou**. Když je rozmístíme k ostatním, je šance, že velikost do konce výkrmu ještě doženou. (SYN)

OPAKOVANÉ ZÁJMENO

„Co se vám stalo?“ zeptal se. „**Nic**, otče,“ odpověděl jsem. Roséna se vytratila z kuchyně. „Jak to, **nic**? Jste celí promočení.“ (SYN)

Věděl jen, že se **něco** stalo. **To něco** se taky týkalo děvčete. Věděl, že za ní vyběhne do deště a tmy bez ohledu na to, kde ji dohoní. (SYN)

Právě jste se oholil a svlékl, abyste vlezl pod sprchu, opíral jste se o záclonu a reguloval teplotu vody. Za vámi se otevrou dveře a **někdo** vejde dovnitř. **Ten někdo** je, jak se ukáže, žena. (SYN)

OPAKOVANÁ ADVERBIA

„...A on nás zas půjde všude ostouzet jako **včera**.“ "Jak to, **včera**? Co to znamená - jako včera?"

„**Odkud** znáš takové věci?“ „Jak to, **odkud**?“ (SYN)

Jedu tam, kam se vaše oči podívají **poprvé**. A ona se zasmála: Jak to, **poprvé**? Já se na ty jízdenky dívám pořád. (SYN)

Gnaphalium lanatum miluje jak plné slunce, tak i rozptýlené světlo. Roste velmi rychle a **silně** se rozvětňuje. Pěkný vzhled **silně** rozrostlých stonků se dobře uplatní, pokud vysadíme několik rostlin do závěsných nádob. (SYN)

(af) opakované číslovky

S takovýmhle nosem se sotva budete líbit dámám! To mi dneska už dvě naznačily, řekl jsem. Lucie je **třetí**. Jak to, **třetí**? podivila se Lucie. Mně se tendle nos líbí. (SYN)

Uloví-li jeden lepší trofej než **druhý**, případně **ten druhý** neuloví nic, tak je závist na cestě. (SYN)

OPAKOVANÁ VĚTA / ČÁST VĚTY

To je okej, ale co **si** myslíte vy – chci říci policie, ne vy dva, i když jsem si jistá, **že** si to **myslíte** taky - vy všichni **si** **myslíte**, že to udělal někdo, kdo na její smrti vydělá, a hodně. (SYN)

Co si o ní myslím? *Jak to, **co si** myslím?* Co bych si o ní myslela? (SYN)

"Slyšel jsem jen, **co se říká**." "A **co se říká**?" Raquel zavrtěl znovu hlavou. (SYN)

"Sám na sebe řekl, **co říkat neměl.**" "**Co říkat neměl?** Mluv!" "Já? Já o sobě nic neříkal," bránil se Potomek. (SYN)

"Ale **kam šli** ? Řekli ti, **kam jdou?**" "Ne," odpověděl, "šli každý na jinou stranu." (SYN)

Řešení patové situace se hledá. **Není kam jít.** Skutečně **nemáme kam jít.** (SYN)

(b) výrazy různé slovnědruhovými platnostmi pojmenovávající tutéž skutečnost, tvořené od téhož derivačního základu, např. *nemocný – nemoc, přijít pozdě – pozdní příchod, ztratit – ztráta*

Řecké vědecké spisy před Platónem se téměř **ztratily**. **Této ztráty** byly však ušetřeny spisy z oboru lékařství. (Daneš 1986: 201)

Slabá výkonná moc znamená vládu **slabě vykonávanou**. A **vykonávat slabě** je jen jiný výraz pro vykonávat špatně. (SYN)

UKAZOVACÍ ZÁJMENA JAKO PROSTŘEDKY KOREFERENCE

Dne 30. června jsme si připomněli 140. výročí narození *Jana Stavěla*. *Jan Stavěl znamenal* mnoho zejména pro obec a hasičstvo v Kostelci na Hané. (SYN2000) // *Ten* znamenal mnoho zejména pro hasičstvo na Hané.

Láska je pro ně zbytečnou ztrátou času. Jak bezútešný musí být jejich život, když nevyčutnali ani ten sladký pocit opětované *lásky* ani všechna její potěšení. *Láska neznamená* vždy romantické milování a nemusí vždycky vést ke sňatku. (SYN2000) // *Ta* neznamená vždy romantické milování a nemusí vždycky vést ke sňatku.

V čem spočívá *služba Stock-list*? *Služba Stock-list* znamená přímý prodej vybraných cenných papírů majitelem Komerční bance za předem stanovenou cenu. (SYN2000) // *Ta* znamená přímý prodej vybraných cenných papírů majitelem Komerční bance za předem stanovenou cenu.

Na kopci část nákladu odsypal a chtěl s *Liazkou* popojet. *Auto* se však prudce rozjelo a nedalo se už zabrzdit. (SYN2000) // *Ta* se však prudce rozjela a nedala se už zabrzdit.

Proč se právě *městské autobusy* staly tak oblíbeným terčem teroristů z hnutí Hizballáh, je cizinci jasné až v okamžiku, kdy zjistí, že *tento dopravní prostředek* tvoří páteř veškeré dopravy v celé zemi. //...kdy zjistí, že *ty* tvoří páteř veškeré dopravy v celé zemi.

KONKURENCE KOREFERENCEČNÍCH SUBSTANTIV, ZÁJMEN *ten, ta* a ZÁJMENA *to*

Ve druhém kole je ve hře 175 poslaneckých křesel, o jejichž rozdělení se rozhoduje v jednomandátových obvodech *prostým většinovým systémem*. *Ten* jednoduše znamená, že vítěz bere vše. (SYN2000) // *To* jednoduše znamená, že vítěz bere vše. // *Tento systém / takový systém* jednoduše znamená, že vítěz bere vše. // A *to*, že se o jejich rozdělení rozhoduje v jednomandátových obvodech *prostým většinovým systémem*, jednoduše znamená, že vítěz bere vše.

Občanská válka v Mosambiku trvala 17 let a skončila v říjnu 1992 uzavřením *mírové smlouvy*. *Ta* ještě neznamovala konec. (SYN2000) // *To* ještě neznamovalo konec. // *Tato smlouva* ještě neznamovala konec. // *Uzavření smlouvy* ještě neznamovalo konec. // *To*, že uzavřeli mírovou smlouvu, ještě neznamovalo konec.

ZEVŠEOBECŇUJÍCÍ SUBSTANTIVA A ZÁJMENO *to* JAKO KOREFERENTY

Bydlím ve Scarsdale, v domě se zahrádkou a garáží, kde je dost různých provazů a šňůr, které by posloužily danému účelu, jenomže ta moje musela pocházet z nezjistitelného zdroje. Myslím, že jsem **tento problém** vyřešil geniálně. // Myslím, že jsem **to** vyřešil geniálně.

Předseda ústavně-právního výboru Senátu Pavel Rychetský řekl, že pouze nemocí, ať je jakkoliv vážná, neztrácí prezident mandát pro výkon svých pravomocí. **Taková situace** by podle jeho slov mohla nastat například až po měsících prezidentovy indispozice... // *To* by podle jeho slov mohlo nastat například až po měsících prezidentovy indispozice...

Konkrétní příklad: lepší hráč má set, ve druhém je stav 4 : 5 a 30 : 30 v jeho neprospěch. Trochu znervózní, udělá lehkou chybu a soupeř má ne jeden, ale hned dva setboly. „**Taková situace** vede mnohdy k tomu, že se okamžitě začne hrát set třetí...“ // „*To* vede mnohdy k tomu, že se okamžitě začne hrát set třetí...“

Zločinné rejdy tak v rekordním čase na celé čáře ztroskotaly. Avšak aby se *takový případ* už nikdy nemohl opakovat, je nutno vymýtit zlo u samého kořene a zasáhnout přímo nervové centrum diverze. (umělecký text) // * Avšak aby se *to* už nikdy nemohlo opakovat...

Nejvyšší představitelé zlínské radnice a nynější kandidáti do komunálních voleb využili posledního čísla Městského zpravodaje, aby upozornili na své úspěchy v končícím volebním období. **Tento postup** se však vůbec nelíbí opozičním stranám. // *To* se však vůbec nelíbí opozičním stranám.

Cena měsíční síťové jízdenky je 2750 Kč. (...) Obecně řečeno se vyplatí tehdy, jestliže byste za ten měsíc projezdili víc peněz než je cena měsíční jízdenky. **Takový případ** může nastat, jestliže po celý měsíc budete cestovat po různých **tratích a denně ujedete více než cca 140 km po celé republice... (odborný text) // Taková situace // Takový problém** může nastat, jestliže po celý měsíc budete cestovat po různých tratích... // **To** může nastat, jestliže po celý měsíc budete cestovat po různých tratích...

Už příliš dlouho jsme se nehýbali z místa, a ačkoli Chrisovi *to vyhovovalo*, mně nikoli. // A ačkoli Chrisovi *tato / taková situace vyhovovala*, mně nikoli.

Na rozdíl od některých jiných zemí švýcarská vláda nevyužívá nátlak a nenechává svou obchodní politiku závislou na jednotlivých zakázkách pro naše firmy. Některým podnikům *se to nelíbí*... // Některým podnikům *se takový přístup nelíbí*...

Za podmínek a ve výši dohodnuté v kolektivní smlouvě nebo stanovené ve vnitřním předpisu poskytuje zaměstnavatel zaměstnancům náhrady za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, pokud jich používají s jeho souhlasem. *To se nevztahuje* na používání motorového vozidla, používaného se souhlasem zaměstnavatele pro výkon práce. // *Tento předpis se nevztahuje* na používání motorového vozidla...

Hynek Kočka vklouzl do recepce Avionu a snad i čekal, že tam najde nějaký vzkaz anebo cokoliv, co by se ho týkalo. Ale když řekl své jméno, recepční jen zavrtěla hlavou. Však nevypadal, že by ho *to zaskočilo*. // Však nevypadal, že by ho *ta zpráva zaskočila*. // *tento fakt zaskočil*. „Kéž bych se s ním nikdy nesetkala já. A vsadím se, že on si přeje totéž.“ Hubbela *to* naprosto *zaskočilo*. // Hubbela *její slova / ta slova / ta řeč* naprosto *zaskočila*.